

Ajoneuvon määräaikaikatsastuksen arvosteluperusteet

TRAFI/442360/03.04.03.00/2016

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Ajoneuvon määräaikaikatsastuksesta säädetään ajoneuvolain (1090/2002) 6 luvussa. Määräaikaikatsastuksella tarkoitetaan ajoneuvolain 3 §:n 13 kohdan mukaan ajoneuvon käytön aikaista määräajoin suoritettavaksi säädettyä ajoneuvon kunnan ja rekisteriin merkittyjen tietojen tarkastamista. Määräaikaikatsastusvelvollisuudesta ja määräaikaikatsastuksen sisällöstä säädetään 19 päivään toukokuuta 2018 saakka voimassa olevan ajoneuvolain 51 ja 53 §:n nojalla liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1245/2002). Ajoneuvolain 53 §:n nojalla Liikenteen turvallisuusvirasto on antanut määräyksen raskaan ajoneuvon paineilmajarrujen tarkastuksesta määräaikaikatsastuksessa (TRAFI/15393/03.04.03.00/2015).

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2014/45/EU moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen määräaikaikatsastuksista sekä direktiivin 2009/40/EY kumoamisesta (katsastusdirektiivi), ajoneuvojen rekisteröintiäsiakirjoista annetun neuvoston direktiivin 1999/37/EY muuttamisesta 2014/46/EU (rekisteröintitodistusdirektiivi) ja unionissa liikennöivien hyötyajoneuvojen liikennekelpoisuutta koskevista teknisistä tienvarsitarkastuksista ja direktiivin 2000/30/EY kumoamisesta 2014/47/EU (tienvarsitarkastusdirektiivi) annettiin 3 päivänä huhtikuuta 2014. Kansallisesti direktiivien mukainen lainsäädäntö on annettava 20 päivään toukokuuta 2017 mennessä ja lainsäädännön on oltava voimassa 20 päivään toukokuuta 2018 mennessä.

Katsastusdirektiivissä vahvistetaan vähimmäisvaatimukset yleisillä teillä käytettävien ajoneuvojen määräaikaikatsastusten järjestelmälle. Lailla ajoneuvolain muuttamisesta (473/2017), joka tulee voimaan 20 päivänä toukokuuta 2018, muutetaan ajoneuvolain määräaikaikatsastusta koskevia säännöksiä ajoneuvon hyväksymisestä ja hylkäämisestä, vikojen ja puutteellisuuksien arvostelusta sekä katsastustodistuksesta. Lain 53 §:n mukaan määräaikaikatsastuksen sisällöstä ei enää säädetä valtioneuvoston asetuksella vaan liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset määräaikaistarkastuksen tarkastuskohteista ja tarkastusmenetelmistä. Liikenteen turvallisuusvirasto antaa myös tarkemmat määräykset vikojen ja puutteellisuuksien luokittelusta ajoneuvolain 53 a §:n nojalla sekä katsastustodistuksen sisällöstä ajoneuvolain 58 §:n nojalla. Määräyksellä pannaan osaltaan täytäntöön katsastusdirektiivi ja rekisteröintitodistusdirektiivi.

Katsastuksen arvosteluperusteista ei ole säädetty 19 päivään toukokuuta 2018 voimassa olevassa lainsäädännössä, mutta niistä on annettu ohje (Ajoneuvohallintokeskuksen ohje Katsastuksen arvosteluperusteet, Dnro 937/208/2007, jäljempänä arvosteluperusteohje). Liikenteen turvallisuusviraston määräyksellä päivitetään ja täsmennetään arvosteluperusteohjeeseen verrattuna määräaikaikatsastuksen arvosteluperusteita. Tavoitteena on helpottaa katsastajan päätöksentekoa käytännön katsastustyössä ja yhtenäistää katsastuksen tuloksia. Katsastuspäätösten yhtenäistämällä pyritään varmistamaan liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikenneturvallisuus.

Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenteen turvallisuusvirastossa. Määräyksen valmistelussa on otettu huomioon katsastusalan toimijoiden näkemyksiä muutostarpeista. Määräysvalmisteluun ovat osallistuneet ajoneuvokatsastuksen ohjetyöryhmä ja täydennyskoulutusluvut omaavien kouluttajien edustajat.

Määräysluonnoksesta on pyydetty lausunnot 13.1.2017-27.2.2017 välisenä aikana. Määräyksen lausuntoversiota esiteltiin sidosryhmille 17.2.2017 Liikenteen turvallisuusvirastossa järjestetyssä kuulemistilaisuudessa. Määräysluonnoksesta pyydettiin uudelleen kirjalliset lausunnot erityisesti pakokaasupäästöjen tarkastamista koskevien muutosehdotusten johdosta 30.6-19.8.2017 välisenä aikana.

Määräysluonnosta on annettujen lausuntojen perusteella tarkennettu erityisesti valaisimia ja heijastimia sekä jarruja koskevien tarkastuskohteiden ja vikaluokittelun osalta. Tarkastuskohtetta C1 Heijastimet on muutettu lausuntopalautteen perusteella siten, että ainoaksi vakavaksi eli hylkäykseen johtavaksi viaksi luokitellaan heijastimien puuttuminen kokonaan. Tarkastuskohteiden C3 Jarruvalaisimet, C4 Suuntavalaisin ja C7 Etuvalaisin vikaluokittelu pidetään pääosin ennallaan eli muut kuin valaisimen puuttuminen ja valaisinten toimimattomuus ovat korjauskehotukseen johtavia vikoja. Valaisimiin on lausuntopalautteen perusteella lisätty myös led-valaisimia koskeva vikaluokittelu. Tarkastuskohteen C10.1 Muut valaisimet vikaluokittelua on muutettu vastaamaan nykyistä luokittelua, eli muut viat kuin pakollisen valaisimen puuttuminen luokitellaan korjauskehotukseen johtaviksi vioiksi.

Tarkastuskohteen C9 Kaukovalaisimet vikaluokittelua on lausuntopalautteen perusteella muutettu siten, että merkkivalon toimimattomuus luokitellaan nykytilaa vastaavasti korjauskehotukseen johtavaksi viaksi. Tarkastuskohteen C15.3 Melu osalta vikaluokittelua on lausuntokierroksen jälkeen muutettu siten, että vikaluokittelussa on säilytetty korjauskehotusmahdollisuus ensisijaisena hylkäyksen rinnalla. Tarkastuskohteen C12.3 Turvajärjestelmät vikaluokittelussa vaihtamisopastimen toimimattomuus on muutettu korjauskehotukseen johtavaksi viaksi. Tarkastuskohteeseen C8 Lähivalaisimet on lisätty hylkäykseen johtavaksi viaksi lähivalaisimen ja saman puolen etuvalaisimen toimimattomuus.

Lausuntokierroksen jälkeen on tehty myös muita muutoksia ja täsmennyksiä muun muassa tarkastuskohteisiin D5 Alusta ja D10 Kori ruostevaurioiden vikojen osalta sekä tarkastuskohteisiin D10.1 Kuorma-kori, E1 Hallintalaitteet, E2 Peilit ja E3 Korin sisustus. Tarkastuskohtetta D5.1 Polttoainesäiliöt ja -putket on täsmennetty koskemaan myös LPG-, CNG-, LNG- ja vetyjärjestelmiä. Muutoksia verrattuna aiemmin säädettyyn on kuvattu osittain tarkemmin jäljempänä kohdassa "Muutokset vikojen ja puutteellisuuksien luokitteluun" sekä muistion liitteenä olevassa kommenttikooستetaulukossa. Lisäksi määräyksen 4 kohtaa katsastustodistuksen sisällöstä on täsmennetty vastaamaan asiasisällöltään aiemmin asetuksella säädettyä vastaavaksi.

Ensimmäisen lausuntokierroksen jälkeen määräyksen 3.4 kohtaan on vielä lisätty pakokaasupäästöjen tarkastamista koskevat määräykset sekä muutettu pakokaasupäästöjen tarkastamista koskevia tarkastusmenetelmiä ja erilaisiin tarkastusmenetelmiin liittyvää vikaluokittelua. Pakokaasupäästöjen tarkastamisesta tehdyistä muutoksista varattiin tilaisuus antaa kirjalliset lausunnot ajalla 30.6-18.8.2017. Samassa yhteydessä oli mahdollisuus lausua muista määräysluonnoksen muutoksista. Lausuntopalaute ja niiden perusteella tehdyt muutokset löytyvät liitteenä olevasta kommenttikooستetaulukosta

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräykset määräaikaikatsastuksen tarkastuskohteista, tarkastusmenetelmistä ja katsastuksessa havaittujen vikojen ja puutteellisuuksien luokittelusta vastaavat pääosin katsastuksessa tällä hetkellä noudatettavaa arvosteluperusteohjetta.

Ohjeeseen verrattuna määräaikaikatsastuksen epäselvien ja vanhentuneiden työohjeistuksen päivittämisen arvioidaan helpottavan ajoneuvojen katsastajien toimintaa ja katsastuksen valvontaa selkeämpien työmenetelmien ja vikojen ja puutteellisuuksien luokittelun myötä.

Määräyksessä nykyistä ohjetta selkeämmin kuvattujen vikojen arvioidaan helpottavan ajoneuvojen vikojen korjaamistoimintaa sekä yhtenäistävän katsastustoimipaikkojen toimintaa ja vähentävän katsastajien välisiä eroja vikojen ja puutteellisuuksien luokittelussa. Katsastustoiminnan ja vikojen luokittelun yhtenäistymisen myötä myös ajoneuvoliikennetietorekisteriin ajoneuvoista tallennettavan tiedon luotettavuuden arvioidaan parantuvan.

Sellaisten Euro VI päästötason diesel-käyttöisten ajoneuvojen, jotka on otettu käyttöön 1.9.2016 tai sen jälkeen, katsastus helpottuu ja moottorivaurioiden määrä vähenee savutusmittauksen poistumisen myötä. Kyseisten diesel-käyttöisten ajoneuvojen päästövika-havaintojen määrän voidaan olettaa kasvavan OBD- mittauksen myötä. Aikaisemmin diesel-käyttöisille ajoneuvoille ei ole tehty OBD-järjestelmän tarkastamista, joten katsastuksen vikahavainnoista ei ole käytettävissä tilastoja.

Myös otto-moottorilla varustettujen 10 vuotta vanhojen ja sitä uudempien ajoneuvojen pakokaasupäästöjen tarkastaminen määräaikaikatsastuksessa helpottuu, kun ajoneuvoille ei tarvitse jatkossa suorittaa pakokaasupäästöjen mittaamista pakokaasuanalysointilaitteilla.

Liikenteen turvallisuusviraston käytettävissä olevan vuoden 2016 katsastuksen keskiarvovikatilaston perusteella voidaan todeta, että kaikilla alle 14-vuotiaalla bensiinimoottorilla varustetuilla autoilla päästöihin liittyvät hylkäykset ovat huomattavasti yleisempiä OBD-järjestelmän vioista kuin varsinaisesta päästömittauksesta. Vielä 13-14-vuotiaallakin autoilla OBD-järjestelmästä aiheutuva hylkäysvika on yli 2,3 kertaa yleisempi kuin päästömittauksessa havaittu vika. Suurimmillaan ero on liki nelinkertainen 9-10-vuotiaalla autoilla (3,8 kertainen).

Keskiarvovikatilasto vuonna 2016 suoritetuista määräaikaikatsastuksista sisältäen kaikki ajoneuvoluokat (2 723 552 määräaikaikatsastusta)															
Katsastettujen ajoneuvojen keski-ikä	Alle 8v			9-10 vuotta			11-12 vuotta			13-14 vuotta			14 vuotta ja yli		
	1-viat	2-viat	3-viat	1-viat	2-viat	3-viat	1-viat	2-viat	3-viat	1-viat	2-viat	3-viat	1-viat	2-viat	3-viat
Tarkastuskohde															
Bensiinimoottorin pakokaasumittaus (% kaikista katsastetuista ajoneuvoista)	0,00	0,17	0,00	0,00	0,34	0,00	0,00	0,75	0,01	0,00	1,62	0,03	0,00	8,98	0,10
Dieselmootorin pakokaasumittaus (% kaikista katsastetuista ajoneuvoista)	0,00	0,27	0,00	0,00	1,00	0,01	0,00	0,43	0,01	0,00	0,28	0,01	0,00	0,43	0,02
Sisäinen valvontajärjestelmä (OBD) (% kaikista katsastetuista ajoneuvoista)	0,00	0,48	0,00	0,00	1,25	0,00	0,00	2,40	0,00	0,01	3,87	0,00	0,00	1,32	0,00
Katsastuksia yht. kpl	592 674			352 738			369 110			348 673			1 060 357		
Osuus määräaikaikatsastuksista	21,78			12,95			13,56			12,81			38,91		
1-viat yhteensä	27,87 %			50,33 %			62,72 %			79,49 %			97,56 %		
2-viat yhteensä	12,26 %			27,67 %			38,78 %			54,13 %			86,49 %		
3-viat yhteensä	0,01 %			0,04 %			0,07 %			0,17 %			0,64 %		
Katsastuksessa hylättyjen osuus	8,79 %			18,41 %			24,13 %			30,61 %			39,07 %		

Päästöjen tarkastaminen määräaikaikatsastuksessa 10-vuotiaista ja tätä uudemmista bensiinikäyttöisistä autoista ainoastaan OBD-järjestelmän vikakoodit lukemalla ja MI-merkkivalon toiminta tarkastamalla, vähentää vuosittain arviolta noin 1 800 kappaletta päästövioista johtuvia hylkäyksiä. Arvio perustuu siihen, että vuoden 2016 vikatilastojen perusteella 10-vuotiaissa ja tätä uudemmista otto-moottorilla varustetuissa ajoneuvoissa oli yhteensä noin 2 200 päästömittauksessa havaittua vikaa. Näistä noin 390 oli sellaisia, joissa oli lisäksi vika myös OBD-järjestelmässä. Sellaisia ajoneuvoja, joissa vika havaittiin ainoastaan päästömittauksissa oli noin 1 800. OBD-järjestelmän vioista vuonna 2016 kirjattiin 7 253 hylkäysvikaa alle 10-vuotiaalle autoille. Kaikkiaan vuoden 2016 katsastuksissa havaittiin bensiinipäästömittauksissa noin 106 000 hylkäysvikaa, joten kokonaisvähennys on alle 2 prosenttia kaikista bensiinipäästövioista. Tilastojen perusteella muutoksen vaikutus päästöihin liittyvissä vikahavainnoissa arvioidaan olevan vähäisiä. Myöskään ympäristöhaittojen ei arvioida lisääntyvän merkittävästi.

Yksityiskohtaiset perustelut

Soveltamisala

Määräystä sovelletaan ajoneuvoihin, joita ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan koskee määräaikaiskatsastusvelvollisuus. Mainitun asetuksen mukaan määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee autoja (M- ja N-luokan ajoneuvot), kevyitä nelipyöriä (L6e-luokan ajoneuvot), raskaita nelipyöriä (L7e-luokan ajoneuvot), traktoreita (T-luokan ajoneuvot) sekä muita auton perävaunuja kuin kevyitä perävaunuja (O2-, O3- ja O4-luokan ajoneuvot). Liikenteen turvallisuusviraston määräystä vikojen ja puutteellisuuden luokittelusta sovelletaan lisäksi rekisteröintikatsastuksessa siten kuin siitä ajoneuvolain 60 b §:n 2 momentissa ja 63 §:ssä säädetään, muutoksastuksessa siten kuin siitä ajoneuvolain 63 §:ssä säädetään, kytkentäkatsastuksessa siten kuin siitä ajoneuvolain 63 §:ssä säädetään ja valvontakatsastuksessa siten kuin siitä ajoneuvolain 85 §:ssä säädetään. Raskaan ajoneuvon paineilmajarrujen tarkastuksesta määräaikaiskatsastuksessa on lisäksi voimassa, mitä siitä määräyksessä TRA-FI/15393/03.04.03.00/2015 määrätään.

Määritelmät

Määräyksessä sovelletaan ajoneuvolain määritelmiä. Siltä osin kuin asetuksessa käytetään käsitteitä, joita ajoneuvolaissa ei ole määritelty, määritellään ne määräyksen asianomaisissa kohdissa.

Tarkastuskohteet, tarkastusmenetelmät sekä vikojen ja puutteellisuuden luokittelu

Määräyksessä määriteltävät tarkastuskohteet, tarkastusmenetelmät sekä vikojen ja puutteellisuuden luokittelu vastaavat pääosin katsastusdirektiivissä säädettyä sekä arvosteluperusteohjetta. Määräyksessä muutetaan tarkastuskohteita, tarkastusmenetelmiä sekä vikojen ja puutteellisuuden luokittelua siltä osin kuin katsastusdirektiivi ja ajoneuvolain muutokset sitä edellyttävät taikka katsastustoiminnassa esiin tulleet muutostarpeet huomioon ottaen on katsottu tarpeelliseksi.

Tarkastuskohteet

Katsastusdirektiivin 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava direktiivin soveltamisalaan kuuluvien ajoneuvoluokkien osalta, lukuun ottamatta L3e-, L4e-, L5e- ja L7e-luokan ajoneuvoja, joiden moottorin sylinteritilavuus on yli 125 cm³, että katsastus kattaa ainakin direktiivin liitteessä I olevassa 2 kohdassa tarkoitettut osa-alueet.

Jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tai katsastusaseman on tehtävä kustakin 1 kohdassa tarkoitettusta osa-alueesta katsastus, joka kattaa ainakin liitteessä I olevassa 3 kohdassa tarkoitettut kohteet, ja käytettävä liitteessä I olevassa 3 kohdassa säädettyä toimivaltaisen viranomaisen hyväksymää, näiden kohteiden katsastamisessa sovellettavaa suositeltavaa tai sitä vastaavaa menetelmää. Katsastuksessa voidaan myös tarkastaa, vastaavatko ajoneuvon asiaankuuluvat osat ja komponentit turvallisuus- ja ympäristöominaisuuksiltaan hyväksynnän tai tapauksen mukaan jälkiasennuksen ajankohtana voimassa olleita vaatimuksia.

Määräaikaiskatsastuksessa tarkastettavat tarkastuskohteet ja tarkastuskohteen osa-alueet määritellään määräyksen liitteenä olevassa taulukossa. Taulukon mukaiset tarkastuskohteet ja tarkastuskohteittain tarkastettavat kohdat vastaavat pääasiassa katsastusdirektiivin mukaisia tarkastuskohteita ja määräyksen taulukossa ilmoitetaan omassa sarakkeessaan tarkastuskohdetta vastaava direktiivin tarkastuskohteen numero.

Tarkastusmenetelmät

Katsastusdirektiivin mukaan katsastuksessa on käytettävä katsastushetkellä saatavilla olevia tekniikoita ja laitteita, eikä siinä pitäisi käyttää työkaluja ajoneuvon osien purkamiseen tai irrottamiseen. Jäsenvaltioiden on vahvistettava katsastettavat osa-alueet ja kohteet sekä asianmukaiset testausmenetelmät niiden L3e-, L4e-, L5e- ja L7e-luokan ajoneuvojen osalta, joiden moottorin sylinteritilavuus on yli 125 cm³.

Määräyksen mukaan ajoneuvon tarkastuksessa tulee käyttää vähintään määräyksen liitteessä (Liite 1) tarkastuskohteittain kuvattuja tarkastusmenetelmiä, jotka vastaavat katsastusdirektiivissä määriteltyjä tai arvosteluperusteohjeen mukaisia tarkastusmenetelmiä. Tarkastuksessa voidaan tarpeen mukaan myös yhdistellä liitteen mukaisia tarkastusmenetelmiä sekä hyödyntää muita kuin liitteen mukaisia tarkastusmenetelmiä. Lisäksi ajoneuvojen tarkastamisessa on noudatettava ajoneuvovalmistajien Liikenteen turvallisuusvirastolle toimittamia ohjeita ajoneuvon rakenteen tai ominaisuuksien vuoksi edellytettävistä tavanomaisista poikkeavista tarkastusmenetelyjä ja tarkastuslaitteen ominaisuuksia koskevista vaatimuksista.

Tarkastus on katsastusdirektiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti suoritettava irrottamatta tai purkamatta ajoneuvon osia ja ilman osien irrottamiseen ja purkamiseen käytettäviä työkaluja.

Määräyksen liitteessä silmämääräisellä tarkastuksella tarkoitetaan silmämääräisen tarkastuksen lisäksi käsin tai käsityökaluin suoritettua kokeilua, äänen perusteella arviointia ja muita ilman testauslaitteita tapahtuvia tarkastusmenetelmiä. Katsastusdirektiivin liitteen 1 kohdan mukaan jos testausmenetelmänä ilmoitetaan olevan silmämääräinen tarkastus, tämä tarkoittaa, että kohteiden silmämääräisen tarkastelun lisäksi katsastajan on tarvittaessa kokeiltava niitä käsin, arvioitava niiden aiheuttamaa ääntä tai käytettävä muita soveltuvia tarkastuskeinoja käyttämättä työkaluja.

Ajoneuvojen tarkastamisessa on noudatettava ajoneuvovalmistajien antamia ohjeita ajoneuvon rakenteen tai ominaisuuksien vuoksi edellytettävistä tavanomaisista poikkeavista tarkastusmenetelyjä ja tarkastuslaitteen ominaisuuksia koskevista vaatimuksista.

Vikojen ja puutteellisuuden luokittelu

Katsastusdirektiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin liitteessä I esitetään kunkin katsastettavan kohteen osalta vähimmäisluettelo mahdollisista puutteista ja niiden vakavuudesta.

Artiklan 2 kohdan mukaan ajoneuvojen määräaikaikatsastuksissa havaitut puutteet on luokiteltava johonkin seuraavista ryhmistä:

- a) vähäiset puutteet, joilla ei ole merkittävää vaikutusta ajoneuvon turvallisuuteen eikä ympäristöön, ja muut vähäiset vaatimustenvastaisuudet;
- b) vakavat puutteet, jotka voivat vaarantaa ajoneuvon turvallisuuden tai vaikuttaa ympäristöön taikka aiheuttaa vaaraa muille tienkäyttäjille, ja muut merkittävämmät vaatimustenvastaisuudet;
- c) vaaralliset puutteet, jotka suoraan ja välittömästi vaarantavat liikenneturvallisuuden tai vaikuttavat ympäristöön ja jotka oikeuttavat sen, että jäsenvaltio tai sen toimivaltaiset viranomaiset voivat kieltää ajoneuvon käytön yleisillä teillä.

Direktiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaan ajoneuvo, jossa on useampaan kuin yhteen 2 kohdassa tarkoitettuun ryhmään kuuluvia puutteita, on luokiteltava vakavampaa puutetta vastaavaan ryhmään. Ajoneuvo, jossa on havaittu useita puutteita samassa tarkastettavassa osa-alueessa, siten kuin se on yksilöity liitteessä I olevassa 2 kohdassa tarkoitettussa testin sisällössä, voidaan luokitella seuraavan vakavuustason ryhmään, jos voidaan osoittaa, että kyseisten puutteiden yhteisvaikutus aiheuttaa liikenneturvallisuudelle suuremman vaaran.

Ajoneuvolakiin lisättävän 53 a §:n mukaan määräaikaikatsastuksessa havaitut viat ja puutteellisuudet olisi luokiteltava johonkin seuraavista ryhmistä:

- a) vähäiset viat ja puutteellisuudet, joilla ei ole merkittävää vaikutusta ajoneuvon turvallisuuteen eikä ympäristöön;
- b) vakavat viat ja puutteellisuudet, jotka voivat vaarantaa ajoneuvon turvallisuuden tai vaikuttaa ympäristöön taikka aiheuttaa vaaraa muille tienkäyttäjille;

c) vaaralliset viat ja puutteellisuudet, jotka suoraan ja välittömästi vaarantavat liikenneturvallisuuden tai vaikuttavat ympäristöön.

Ajoneuvolain 53 a §:n 2 momentin mukaan mikäli ajoneuvossa havaitaan useita samaan ryhmään kuuluvia vähäisiä tai vakavia vikoja tai puutteellisuuksia, ne voidaan luokitella vakaviksi tai vaarallisiksi, mikäli niiden yhteisvaikutus on suurempi kuin yksittäisen puutteellisuuden. Liikenteen turvallisuusvirasto antaa ajoneuvolain mukaan tarkemmat määräykset vikojen ja puutteellisuuksien luokittelusta.

Ajoneuvolain säännös otetaan määräyksessä huomioon vikojen ja puutteellisuuksien luokittelussa siten, että jossain kohdissa samaan ryhmään kuuluvan useamman vian tai puutteellisuuden perusteella vika on luokiteltu vakavammaksi. Esimerkiksi lähivalaisimissa vain toisen valaisimen toimimattomuus on luokiteltu korjauskehotukseen johtavaksi viaksi ja kummankin toimimattomuus hylkäykseen johtavaksi viaksi.

Lisäksi määräykseen otettaisiin liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetusta valtioneuvoston asetuksesta kumotussa 11 §:ssä ollutta säännöstä vastavasti määräys siitä, että neljässä tai useammassa tarkastuskohteessa havaitut vähäiset viat tai puutteellisuudet tulee luokitella vakavaksi viaksi tai puutteellisuudeksi ja ajoneuvo tulee hylätä määräaikaikatsastuksessa tai määräaikaikatsastus keskeyttää liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1245/2002) 10 §:ssä säädetyin edellytyksin. Ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 2 momentin mukaan määräaikaikatsastus on keskeytettävä, jos tietoyhteys ajoneuvoliikennerekisteriin ei ole käytettävissä taikka jos katsastusta ei säännön tai vastaavien olojen vuoksi taikka muusta ajoneuvon haltijasta riippumattomasta syystä voida suorittaa loppuun eikä perusteita katsastuksen hylkäämiselle tai ajokiellon määräämiselle ole.

Ajoneuvolain 53 a §:n mukaisesti katsastuksessa havaitut viat ja puutteellisuudet tulee luokitella vähäisiin vikoihin ja puutteellisuuksiin, vakaviin vikoihin ja puutteellisuuksiin tai vaarallisiin vikoihin ja puutteellisuuksiin määräyksen liitteen (Liite 1) taulukon mukaisesti.

Määräyksen liitteessä katsastuksessa havaittavat viat ja puutteellisuudet luokitellaan sen mukaan, mitä ajoneuvolaissa tai sen nojalla on säädetty vian tai puutteellisuuden vaikutuksesta määräaikaikatsastusta koskevaan päätökseen. Viat luokiteltaisiin korjauskehotus-, hylkäys-, ajokielto- ja keskeytysvikoihin vakiintuneen käytännön mukaisesti. Termit vastaisivat myös ajoneuvoliikennetietojärjestelmässä käytettäviä käsitteitä.

Määräykseen liitteen taulukossa tarkoitetaan korjauskehotukseen johtavalla vialla tai puutteellisuudella ajoneuvolain 53 a §:n 1 momentin a kohdassa tarkoitettua vähäistä vikaa tai puutteellisuutta, jonka perusteella ajoneuvo on hyväksyttävä määräaikaikatsastuksessa ajoneuvolain 54 §:n nojalla. Ajoneuvolain 20 päivänä toukokuuta 2018 voimaan tulevan 54 §:n mukaan ajoneuvo on hyväksyttävä määräaikaikatsastuksessa, jos siinä ei ole 53 a §:ssä tarkoitettua vakavaa vikaa tai puutteellisuutta taikka vikoja tai puutteellisuuksia, jotka edellyttävät muutoskatsastusta. Jollei ajoneuvoa hyväksytä määräaikaikatsastuksessa, se olisi hylättävä.

Määräyksen liitteen taulukossa hylkäämiseen johtavalla vialla tai puutteellisuudella tarkoitetaan ajoneuvolain 53 a §:n 1 momentin b kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua vakavaa vikaa tai puutteellisuutta, jonka perusteella ajoneuvo hylätään määräaikaikatsastuksesta ajoneuvolain 54 §:n nojalla.

Määräyksen taulukossa ajokieltoon johtavalla vialla tai puutteellisuudella tarkoitetaan ajoneuvolain 53 a §:n 1 momentin c kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua vaarallista vikaa tai puutteellisuutta, jonka perusteella ajoneuvo on katsastuksesta hylkäämisen lisäksi määrättävä ajokieltoon ajoneuvolain 56 §:n 1 momentin nojalla. Ajoneuvolain 56 §:n 1 momentin mukaan jos ajoneuvossa havaitaan 53 a §:ssä tarkoitettu vaarallinen vika tai puutteellisuus, ajoneuvo on katsastuksessa hylkäämisen lisäksi määrättävä ajokieltoon (ajokielto).

Määräyksessä keskeyttämiseen johtavalla vialla tai puutteellisuudella tarkoitetaan ajoneuvolain 55 §:ssä ja sen nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettyä määräaikaikatsastuksen keskeyttämistä jos ajoneuvoa ei voida luotettavasti yksilöidä. Ajoneuvolain 55 §:n mukaan määräaikaikais-

katsastusta voidaan kuitenkin jatkaa, jos esitetään selvitys, jonka perusteella ajoneuvo voidaan luotettavasti yksilöidä. Määräaikaiskatsastus voidaan myös keskeyttää, jos ajoneuvon tekniset tiedot ovat virheelliset tai tietoyhteys ajoneuvoja koskevaan rekisteriin ei ole käytettävissä taikka katsastuksen suorittaminen on merkittävästi vaikeutunut sään tai muun ajoneuvon haltijasta riippumattoman syyn vuoksi.

Määräaikaiskatsastuksen keskeyttämisestä ja keskeyttämisen syistä säädetään tarkemmin liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä. Pykälän mukaan määräaikaiskatsastuksen keskeyttämisestä säädetään ajoneuvolain 52 ja 55 §:ssä. Lisäksi määräaikaiskatsastus on asetuksen mukaan keskeytettävä, jos ajoneuvoliikennerekisteriin merkityt ajoneuvon tekniset tiedot eivät ole oikeat. Tällöin ajoneuvo on määrättävä esitettäväksi kuukauden kuluessa muutokatsastukseen. Katsastusta keskeyttämättä saadaan määräaikaiskatsastuksessa kuitenkin oikaista ajoneuvon rekisteritietojen vähäinen, todennäköisesti rekisteröinnissä syntynyt virhe sekä korjata sellaiset tiedot, joiden muuttaminen ei edellytä muutokatsastusta. Määräaikaiskatsastus on keskeytettävä myös, jos tietoyhteys ajoneuvoliikennerekisteriin ei ole käytettävissä taikka jos katsastusta ei sään tai vastaavien olojen vuoksi taikka muusta ajoneuvon haltijasta riippumattomasta syystä voida suorittaa loppuun eikä perusteita katsastuksen hylkäämiselle tai ajokiellon määräämiselle ole.

Jos ajoneuvossa havaitaan jokin vika tai puutteellisuus, jota ei ole mainittu määräyksen liitteessä, olisi vika tai puutteellisuus luokiteltava sitä liitteessä mainittua vikaa tai puutteellisuutta lähinnä vastaavan vian tai puutteellisuuden luokittelua vastaavasti. Tämä vastaa voimassa olevan katsastuksen arvosteluperusteet ohjeen nojalla noudatettua käytäntöä.

Puutteiden arvioinnissa on huomioitava ajoneuvon ensirekisteröinnin tai ensimmäisen käyttöönottoajankohdan vaatimukset, sekä ajoneuvon tai ajoneuvon osan valmistajan ohjeet. Määräyksen kohta vastaa osittain katsastusdirektiivin liitteen I 1 kohtaa, jonka mukaan hylkäysperusteita ei sovelleta, jos niissä viitataan vaatimuksiin, joita ei ollut säädetty ensirekisteröinnin tai ensimmäisen käyttöönoton ajankohtana voimassa olleessa ajoneuvon tyyppihyväksyntälainsäädännössä, tai jotka eivät kuuluneet jälkiasennusta koskeviin vaatimuksiin.

Muutokset vikojen ja puutteellisuuden luokitteluun

Vikojen ja puutteellisuuden luokittelu vastaa osittain katsastuksen arvosteluperusteet ohjeen mukaisia vikoja ja puutteellisuuden luokittelua. Ohjeeseen verrattuna määräyksessä on luokiteltu joitain uusia vikoja ja puutteellisuuden luokittelua, eroteltu ja tarkennettu vikahavaintoja ja joidenkin vikojen ja puutteellisuuden luokittelu muuttuu direktiivin mukaisesta luokittelusta johtuen.

Ajoneuvon tunnistamiseen liittyviin vikoihin ja puutteellisuuden luokitteluun lisätään ohjeeseen verrattuna ajoneuvon merkintöjä koskevan tarkastuskohteen (A2.1) luvanvaraisen liikenteen tunnistamisen puuttuminen, (A3) asiapapereiden osalta ajoneuvon liikennevakuutuksen puuttuminen ja tarkastuskohteen (A4) Rekisterikilpi viat kilpi ei ole luettavissa tai on vaurioitunut arvostelu muuttuu hylkäysviaksi aiemmasta korjauskehotusviasta.

Käyttäjarrun (B1) suorituskyvyn ja tehon luokittelu muuttuu siten, että jarruvoiman ollessa missä tahansa pyörässä alle 50 prosenttia toisen samalla akselilla olevan pyörän enimmäisjarruvoimasta ohjaavien etuakselien tapauksessa, luokitellaan vika ajokieltoon johtavaksi viaksi entisen hylkäykseen johtavan luokittelun sijaan. Samaan tarkastuskohteeseen on lisätty paineilmasäiliöiden suuri irtoamisvaara joka arvostellaan hylkäysviaksi.

Seisontajarrun (B2) tarkastuskohteen vikoihin ja puutteellisuuden luokitteluun lisätään raskaan kaluston osalta perävaunun venttiili ei toimi/ jumissa.

Heijastinten (C1) puuttuminen kokonaan luokitellaan hylkäykseen johtavaksi viaksi aiemman korjauskehotukseen johtavan luokittelun sijaan.

Valaisimien (C2 Takavalaisimet, C3 Jarruvalaisimet, C4 Suuntavalaisimet, C7 Etuvalaisimet, C8 Lähivalaisimet, C9 Kaukovalaisimet ja C10 Muut valaisimet) vikojen ja puutteellisuuden luokittelussa otetaan huomioon LED-valaisimet. LED-valaisin katsotaan toimimattomaksi, jos sen ledeistä toimimattomia olisi enemmän kuin 1/3.

Rekisterikilvenvalaisimen (C5) puuttuminen luokitellaan hylkäykseen johtavaksi viaksi kun se on aiemmassa ohjeessa luokiteltu korjauskehotukseen johtavaksi.

Muut valaisimet kohtaan (C 10.2 ja C6) vikoihin ja puutteellisuuksiin on lisätty seuraavat viat ja puutteellisuudet: takasumuvalaisimien toiminnan ilmaisimien ei toimi, erikoiskuljetus valaisin/valaisimet eivät toimi ja etusumuvalaisinten osalta on tarkennettu viaksi että suuntaus on liian ylös entisen suuntaus virheellinen arvostelun sijaan

Turvatyyny tarkastuskohteen (C12.2) vikoihin on lisätty viaksi merkkivalaisimen toimimattomuus.

Tarkastuskohdetta (D5.1) Polttonestesäiliö ja -putket on tarkennettu koskemaan myös kaasua polttoaineena käyttäviä ajoneuvoja. Kohteen tarkastusmenetelmiin lisätään myös vaatimus vuodonilmaisimella tapahtuvasta tarkastamisesta.

Tarkastuskohteessa renkaat ja vanteet (D6) kulutuspuunnan urasyvyyden 1,6mm alittaminen luokitellaan ajokieltoon johtavaksi viaksi aiemman ohjeen mukaisen hylkäykseen johtavan vian sijasta. Sekarengastuksen ainoa vikaluokittelu olisi jatkossa hylätty eikä korjauskehotus olisi vaihtoehtoisena arvosteluna.

Tarkastuskohteeseen kuormakori (D10.1) on lisätty tarkastettavaksi kohdaksi vaihtokuormakorin kiinnityslaitteet ja viaksi lukitus viallinen, luokitteluksi hylätty jos kuormakori ei paikallaan ja ajokielto jos kuormakori on paikallaan.

Vetolaitteet (D11) kohtaan on lisätty useita kytkentälaitteiden vikoja verrattuna voimassa olevaan ohjeeseen.

Tuulilasin (E4) liikenneturvallisuutta merkittävästi vaarantava vaurioituminen, tuulilasin puuttuminen tai puutteellinen kiinnitys olisi mahdollista arvostella ajokieltoon johtavaksi viaksi kun voimassa olevan ohjeen mukaan ajokielto mahdollisuutta ei ole ollut lainkaan kyseisessä tarkastuskohteessa.

Pakokaasupäästöjen tarkastaminen

Määräyksen 3.4 kohdassa annetaan määräykset pakokaasupäästöjen tarkastamisesta määräaikaikatsastuksessa. Määräaikaikatsastus sisältää *auton (M- ja N-luokan ajoneuvot)*, *kevyen nelipyörän (L6e-luokan ajoneuvot)* ja *raskaan nelipyörän (L7e-luokan ajoneuvot)* pakokaasupäästöjen tarkastuksen.

Pakokaasupäästöjen tarkastusta ei jatkossakaan kuitenkaan suoriteta kaksitahtimoottorilla tai kiertomäntä-moottorilla varustetulle eikä moottoripetrolia polttoaineena käyttävälle ajoneuville.

Otto-moottorilla varustetut ajoneuvot

Määräyksen 3.4.1 kohdassa määrätään otto-moottorilla varustettujen ajoneuvojen pakokaasupäästöjen tarkastamisesta.

Jatkossa otto-moottorilla varustetun ajoneuvon, joka on otettu käyttöön kymmenen vuoden sisällä katsastuspäivästä, pakokaasupäästöt tarkastetaan MI-valon oikeanlaisesta toiminnasta ja lukemalla ajoneuvon OBD-järjestelmän vikamuisti. Vakavaksi viaksi (hylkäysviaksi) määritellään MI-valon virheellinen toiminta tai vikamuistissa oleva jokin vikakoodeista: P0001-P0499 tai P0650. Aikaisemmin mistään ajoneuvosta ei ole ollut mahdollista tarkastaa pakokaasupäästöjä ainoastaan lukemalla OBD-järjestelmän vikamuisti.

Muilta osin otto-moottorilla varustetun ajoneuvojen pakokaasupäästöjen tarkastaminen ei muutu merkittävästi aikaisempaan verrattuna. OBD-järjestelmästä luettavat ajoneuvon hylkäämisen katsastuksessa aiheuttavat vikakoodit luetellaan kuitenkin erikseen. Aikaisemmin kaikki vikakoodit ovat johtaneet ajoneuvon hylkäämiseen, ellei valmistaja ole ilmoittanut poikkeavaa menette-

lyä. Myös pakokaasupäästöjen tarkastamisessa tulee määräyksen 3.3 kohdan mukaisesti noudattaa ajoneuvon valmistajan ohjeita jos ne poikkeavat määräyksen mukaisesta arvioinnista.

Dieselmoottorilla varustetut ajoneuvot

Määräyksen 4.3.2 kohdan mukaan dieselmoottoreilla varustettujen ajoneuvojen pakokaasupäästöt tarkastetaan käyttöönottopäivämäärästä 1.9.2016 lukien (Euro 6/VI) lukemalla ajoneuvon OBD-järjestelmän vikakoodit. Vakavaksi viaksi (hylkäysviaksi) määritellään MI-valon virheellinen toiminta tai vikamuistissa oleva vikakoodi.

Dieselmoottoreille varustettujen ajoneuvojen, jotka on otettu käyttöön ennen 1.9.2016, pakokaasupäästöt tarkastetaan savutusmittauksella. Ajoneuvoista, jotka on otettu käyttöön 1.1.2007 tai sen jälkeen, mutta ennen 1.9.2016 tarkastetaan savutusmittauksen lisäksi MI-merkkivalon toiminta. Vakavaksi viaksi (hylkäysviaksi) määritellään päästömittauksen perusteella taulukon 2 mukaiset arvot ylittävät päästöt tai MI-valon virheellinen toiminta ajoneuvoissa, joista merkkivalon toiminta tarkastetaan. Raja-arvojen perusteella tehtävä vikojen ja puutteellisuuden luokittelu tehdään määräyksen taulukossa kohdassa C 15 Ympäristöhaitat, pakokaasupäästöt. Taulukossa 2 ja liitteen kohdassa C 15 mainittuja päästöarvoja ei kuitenkaan noudateta, jos asianmukaisesti valmistellussa ja suoritettussa päästöttestissä tai moottorin puhdistuksen aikana asianmukaisella tavalla ruiskutuksen katkaisun tai vastaavaan mittauksen ohjearvona olevaan pyörimisnopeuteen kiihdytettäessä ajoneuvosta mitataan määräyksen 3.4.2.2 kohdassa määrätty savutuksen raja-arvot. Tällöin tarkastettavan auton pakokaasupäästöjen tarkastus tulee aiempaa käytäntöä vastaavasti hyväksyä tarkastusta jatkamatta heti. Määräys sisältää määräykset savutusmittauksen toteuttamisesta.

Katsastustodistus

Ajoneuvolain 58 §:n 1 momentin mukaan määräaikaikatsastuksesta annetaan todistus, josta on selvittävä katsastuksen tulos, seuraavan katsastuksen ajankohta sekä mahdolliset 57 § mukaiset määräajat ajoneuvon korjaamiselle. Momentin mukaan liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset todistuksen sisällöstä. Ajoneuvolaissa ei säädetään todistuksen muodosta koska säännöksen perustelujen mukaan on tarkoitus mahdollistaa myös täysin sähköisen todistuksen käyttäminen tulevaisuudessa (HE 9/2017 vp).

Määräyksen mukaan ajoneuvolain 58 §:ssä tarkoitetun katsastustodistuksen tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot tai niitä vastaavat yhdenmukaistetut koodit:

- 1) Ajoneuvon valmistenumero (VIN-numero tai runkonumero);
- 2) Ajoneuvon rekisteritunnus ja rekisteröintivaltion kansallisuustunnus;
- 3) Katsastuksen suorittamispaikka ja -päivämäärä;
- 4) Matkamittarin lukema katsastushetkellä, jos saatavilla;
- 5) Ajoneuvoluokka, jos saatavilla;
- 6) Tarkastuskohteet pääkohteittain ja niissä havaitut puutteet sekä niiden luokittelu;
- 7) Hyväksyminen, hylkääminen ja ajokieltoon määrääminen katsastuksessa sekä katsastuksen keskeyttäminen;
- 8) Hyväksytystä katsastuksesta määräaika jonka kuluessa vähäiset viat ja puutteellisuudet on korjattava;
- 9) Sovelletut säännökset;
- 10) Seuraavan määräaikaikatsastuksen ajankohta;
- 11) Tieto siitä, onko ajoneuvo poistettu liikennekäytöstä;
- 12) Katsastustoimipaikan nimi ja katsastajan allekirjoitus tai tunniste;
- 13) Ohje siitä, miten katsastuspäätökseen saa vaatia oikaisua.

Määräyksen aikataulu

Katsastusdirektiivin mukainen lainsäädäntö on oltava voimassa 20 päivään toukokuuta 2018 mennessä. Määräys tulee voimaan edellä mainittuna päivämääränä samanaikaisesti määräyksenantovaltuudet sisältävän ajoneuvolain muuttamisesta annettavan lain kanssa.

Määräyksestä viestiminen

Hankkeen aloittamisesta ja määräyshankepääätöksen hyväksymisestä on tiedotettu Liikenteen turvallisuusviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille. Määräyksen ulkoisista lausuntokierroksista tiedotettiin Liikenteen turvallisuusviraston verkkosivuilla sekä tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille.

Valmis määräys julkaistaan Trafín verkkosivuilla ja Finlexissä. Määräyksen antamisesta tiedotetaan Trafín verkkosivuilla ja myös erikseen sidosryhmille.

LIITE Kommenttikoooste